

olyan mondatok, amelyek meg az én emlékezetemben vannak valahol elásva. Még tizenéves voltam, amikor mindenképpen rá akartak vezetni, hogy kegyelemre szorulok. Tudom, hogy mit éreztem akkor. Azt, hogy más sem különb, azt, hogy hagyjanak már békén, azt, hogy nem tartozik rájuk, és nem akarok erről beszélni. Taszított ez az egész. De voltam annyira megfelelni vágyó gyerek, hogy a káté kérdésére feleletül elmondtam ezeket a szavakat magamról. Ám még sok év és egészen másféle istenélmény kellett ahhoz, hogy valóban odaérjek lélekben, ahol az ember megpillantja az Örökkévaló tisztaságát, és mellette önmaga hitványságát.

Érdekes, akkor nem védekeztem, hanem azt éltem át, hogy még az is mind rossz, amit pedig jónak szántam. Mind mögött ott van valami csúfság, valami takargatnivaló, és azt is éreztem, hogy Isten ezt így valahogy el is takarja, beölel az elfogadásába.

Mostanában is kapok olyan leveleket (talán nem csak én), amelyek sarokba akarnak szorítani, odakötözni a szegényekhez. Segítsek ennek, támogassam azt, beszéljek valakivel, hogy tegye ezt meg azt. A levél végén ott a fenyegetés: Ha

Isten szolgálja/hívó vagy, nem tagadhatod meg tőlem ezt. Nem dönthetsz, ez az út, és nincs más. Máskor már rögtön az ítélet érkezik: Nem gondoltam, hogy keresztényként ilyet megteszel, de már látom, mire számíthatok tőled.

E fenyegetések mögött olyan bűnök hemzsegnek, mint hogy nem tudtam felvenni a telefont, mert tanítottam vagy olyan elfoglaltságom volt, amikor némítva vagyok. A szám ismeretlen, nem is keres többet, csak jelzi, csalódott bennem, és megvet. Esetleg megpróbálja valaki beosztani az időmet, amire nem is kértem, nem is tartok igényt rá, és ha nemet mondok, már meg is született az ítélet. Van, akit egy szó, egy kifejezés sért, és hiába kérek elnézést, talál újat, ami neki bántó. Az, hogyan felelnék meg neki, számomra titok, de mindegy is, hiszen azonnal megkapom: soha nem leszek annyi idős és olyan bölcs, mint ő. Tényleg soha. De olyat elvárni valakitől, amit nem tud teljesíteni, őszintén szólva nekem nem tűnik józan elvárásnak.

Egy barna bőrű kisgyerektől nem várom el, hogy fehér bőrű legyen. Még a lelkesen sem kérhetem számon, hogy tökéletes legyen, mert csak Isten tökéletes. Egy kisfi-

útól sem követelhetem – még hit-tanórán sem –, hogy úgy viselkedjen, mintha lány lenne. (Pedig a „jókislányosság” az iskolában sokszor az alapkövetelmény része, sajnos...). Az idősebbeket nem kényszeríthetem pörgős énekek tanulására, ahogyan ők sem várhatják el a fiataloktól – ha szeretik őket –, hogy csakis ötszáz éves énekeket énekeljenek.

És el is érkeztünk egy fontos fordulóponthoz. A szegények helyett inkább sarokköve legyen a gyülekezetnek. Jézus Krisztus, Isten testet öltött szeretete. Aki úgy tudott jelen lenni, hogy attól Zakeus a szegényeknek adta vagyona felét. Úgy, hogy az vonzotta az embereket, hogy a kitaszítottak, a vámszedők és bűnösök vele akartak lenni, mert megérezték, hogy abból a szeretetből erőt meríthetnek a változtatásra is.

A sarokkő nélkül összedől a ház. Az a legfontosabb. Minden csak utána következhet. A szokásaink, a véleményünk, a hagyományaink, minden. És ez a szeretet nem kegyetlen, hanem kegyes. Pont olyan, amilyenre mindannyiunknak a legjobban szükségünk van.

Füller Tímea

...Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!

József Attila: Tél

Parázs a hamu alatt

Jelentem: a tűz ég, és hatalmas! Minden elég benne: antik, ócska, új, szép, randa. Nem a tűzzel van a gond, hanem a jól szigetelt „fagyos kamrákkal”. Vagy talán azokkal sem?

Erdős, bokros kertben élve rendszeresen szembesülök a télen letört ágakkal, a nyáron összegyűlt nyese-dékkal. A komposztáló csak az avarra, kaszált szénára és a szerves trágyára van. Az ágakat, a nyese-déket, ha nem használható, mert van elég kályhába való rözse, évente egyszer, néhány óra alatt elégetem. Ilyenkor nagy tüzet rakok, hogy gyorsan végbemenjen a folyamat. A nagy tűz alapja a kis, de tartós tűz. Ehhez vastagabb ágakat használok. Ha már jól ég, mehet rá a sok nyese-dék és gally. Ugyanígy járok el,

ha szalonnasütéshez készülök, csak akkor nem megy rá a sok nyese-dék és gally, hanem marad a tartós tűz, majd a tartós parázs. Ez egy másfajta tűz lesz.

Ez egy olyan tűz, amely szinte semmit sem emészt fel, és azt is nagyon lassan teszi. Így kívánja a szalonna. Kapkodva nem lehet szalonnát sütni, illetve lehet, csak az nyers, égett, vagyis ehetetlen lesz. Meg kell adni a módját. Ugyanakkor ezt a módot is ki kell tanulni, mint az asztalosságot. Ott sok felületet kell túlgyalulni, sok szöveget elgörbíteni, sok fűrészpont összesöpörni, mire egy használható sámlit összeáll. Itt sok nyers, égett, hamus szalonnát kell végigenni, mire ráérez a gyerek a nyitjára. Ha van türelme rá, meg is szeretheti, ha

nem, akkor marad a spenót tükörtor-jással, vagy a tűzdelt fácán – ki hol nő fel.

Ebben igaza van József Attilának: a nagy tüzre ráhányok mindent, ami valamikor új és szép volt, de már ócska és randa lett, vagy csak útjában van az újabbnak, az élőnek – vagy csak nekem. Pontosan tudom, melyik ág és gally mire való, és rendszeresen eldöntöm a sorsát. De ha nem így teszek, a „tűz” akkor is ott van, és elvégzi a dolgát. Nemcsak az avar, a letört gallyak tűnnek el pár év alatt, hanem tíz-tizenkét év alatt a kidőlt, fel nem használt fatörzsek is.

A nagy-nagy tűz ott ég folyamatosan – tudjuk a biológiából, kémiából, fizikából – és semmit sem kímél. Egy idő – rövidebb vagy hosz-

szabb – után minden a „tűz” marta-
léka lesz. Ami átmenetileg kifejlő-
dött, vagyis valamilyen „magasabb
állapotba”, alacsonyabb entrópia-
szintre – mondják a hozzáértők –
került, leromlik, elég, egyre nehe-
zebb lesz, és visszatér oda, ahonnan
elindult, ahonnan kifejlődött. Még a
Nap is, ami hidrogénből áll – mond-
ják az asztrofizikusok – elég, és a
nehezebb héliummá változik. Ezen
nincs mit csodálkozni, hiszen min-
dennel így van. A csoda a másik
oldalon van. Ott, ahol az ellenkező
irányú változás, a kifejlődés elindul.
Ott, ahol a nehéz, széntartalmú ha-
muból, miután szétszórtam a kert-
ben, tavasszal kihajt a kis tölgyma-
gonc.

Igen. Talán erről a másfajta tűz-
ről beszél a költő. Arról, amely
meleget ad, vagyis nemcsak elem-
észt, hanem éltet is. Pedig ez is tűz,
hiszen ugyanaz a folyamat játszódik
le a szalonna, mint a csillagok ese-
tében. Valami lebomlik, alkatrészei-
re bomlik, és valami ugyanakkor, a
felszabaduló energia segítségével,
elkezd felépülni. A Nap hatalmas
tüze „élteti” a naprendszer és benne
a földi életet. A szalonna zsírja el-
égve energiává válik, és tárolódik a
sejtekben, hogy alkalmas időben a
külső mozgásokban, megnyilvánu-
lásokban eléjjen – néha rakni kell a
tűzre; újabb sejtek születését segítse
– a nyársfáragás közben megsérült
ujjam sebét begyógyítsa; vagy ép-
pen fenntartson egy aktív figyelmi
állapotot – mikor kell megfordítani
a nyársat. De van ott valami, ami
mindig jelen van, amikor szalonnát
sütök, de nem mindig nyilvánul
meg. Az egyik meleg mindig ott
van. Nincs olyan tűz – kicsi vagy
nagy –, amely ne adna meleget.
Még a szalonna emésztése is fenntartja
bennem a 36,4 fokot. Azonban
jól emlékszem rá, hogy nem mind-
egy, kivel, kikkel ülöm körbe a
tűzet. És az sem mindegy, hogy én
magam milyen állapotban vagyok.
Az a másik meleg nem múlik a
szalonnasütő tűz nagyságán. Azon
sem múlik, hogy hányan vagyunk
körülötte, és azon sem, hogy batá-
rok vagy ellenségek ülnek-e együtt.
Az emberen múlik. Csakis önma-
gam pillanatnyi állapotán. A fagyos,
zárt kamrán, vagy a nyitott ajtókon.

No, de ha már eddig eljutottam,
felmerült bennem az első kérdés: Mi
gyűjtja meg ezt a tűzet, amely az
ilyenfajta meleget adja? Igen. Az
nyilvánvaló, hogy fa vagy szalonna,
vagyis tüzelő kell hozzá. Meg leve-

gő, lélegzet is, mint minden tűzhöz.
Aztán ott a harmadik összetevő,
amit gyakran emlegetünk: Valaki-
nek sütöm a szalonnát, vagy csak
magamnak, „egyedül eszik a király,
vagy másokkal együtt”? Tudom
azonban, hogy sokféle vagyok, és
minden helyzetben kivágom maga-
mat. Így azt is tudom, hogy ez utób-
bi alig számít. A kamra mindkét
esetben zárva lehet. A harmadik
összetevő az, aki a tüzet meggyújtja.
Ez a szalonnasütéskor egyértelmű.
A szalonnaevéskor azonban már
kérdésessé válik, és abban a meleg-
adásban, amiről a költő mint nagy-
nagy hiányról beszél, talán még
inkább. Ugyanakkor egészen nyil-
vánvaló, hogy ott van mind a három
komponens, mert a költő nemcsak
élt, verset írt, hanem látta a hiányt
is.

Mi szaggatná fel a „fagyos kam-
rák” ajtaját, hogy a valódi tűzgyújtó
jelen lehessen? Egy nagy-nagy el-
emésztő tűz, vagy egy hamu alatt
szunnyadó, de állandóan, nap nap
után megújított, fenntartott izzó
parázs? Fel lehet így tenni a kérdést
– bevallom, korábban általában így
is tettem fel –, de mindkét megol-
dáshoz már ott kell lennie a tűzgyúj-
tónak, ahogy az a Jordánnál, a Da-
maszkuszi úton, Asissiben vagy a
boddhi fa alatt történt, illetve ahogy
történik ma is a József Attila-
félékkel, bárkivel. Mindkettő ered-
ménye az, amit az *entuziazmus* szó
szerinti, eredeti jelentése hordoz, *en-
theos ousia*: „Isten lényegétől (esz-
szenciájától) megszálott”. Ma így
fordítjuk: elragadtatott, lelkes, ihle-
tett, vagy szenvedélyes, vagyis bel-
ső tűz által működő lény. Ezért a
költőhöz csatlakozva számomra ma
már inkább így hangzik a kérdés:
Mi az a hatalmas erő, ami elragad,
lelkesít, megihlet, szenvedélyessé
tesz, de minden erejével zárva tartja
a „fagyos kamrákat”, és mi lehet
ennek a mindenki, bárki számára
rendelkezésre álló ellenszere, hogy
így vagy úgy jelen lehessen a valódi
tüzet gyújtó? Valódinak nevezem,
pedig tudom, hogy csak egy van.
Tőle, a forrástól jön folyamatosan
minden erő. Minden ihletnek, szen-
vedélynek, lelkesedésnek nevezett
valami mögött ez az erő van, ahogy
a tűzrakáshoz, a kabátom felakasz-
tásához vagy a krumplipucoláshoz
szükséges mögött is. És mégis, itt ez
a valóságos „fagyos kamra”. Mi ez?
Ki ez?

Van egy szó, amelynek döntő je-
lentősége volt, van az életemben. Ez

a *megfordulás*. Vallásosan megté-
résnek, megbánásnak nevezik, a
pszichológusok viszont alapvető
mentális változásnak; a fókusz, az
attitűd és az értékek megváltozása.
Mi gondolat- és életátalakításnak
neveztük. Az eredeti görög „meta-
noia” kifejezés *ismeretelméleti meg-
fordulásra, teljes és visszafordítha-
tlan, radikális perspektíva-válto-
zásra utal, röviden önmagunk és a
világ egy más nézetére, felismerési
vagy megvilágosodási tapasztalatra
inkább, mint erkölcsi reformra vagy
megújulásra*. Annak különös lehetősé-
gére, hogy ha rálátok a „fagyos
kamrát” zárva tartó, bennem mun-
káló zárképző erőkre, akkor ez a
látás elkezd lebontani, leolvasztani,
nyitogatni a zárat. Egy új érzék-
szerv, egyfajta érzékenység alakul
ki, nem a környezetre, mert arra ott
a szem, fül, orr, stb., hanem arra a
finom, éltető rezgésre, ami ebben a
szerves működésben esszenciálisan
jelen van, de bezárt, elzárt módon,
pedig emberépítő tüzet biztosíthat-
na: entuziaszta, lelkes – mondjuk
lekicsinylően. Ez a tűz olyan látás,
olyan figyelem tüze, amely a hosszú
ideig tartó éleledzés nyomán a
„csontszáraz fává” változtatott ént,
minden régi és új szerzeményével,
játékával és szépségével aztán már
egy szikrával is lángra gyűjthatja a
„Jordánnál”, vagy csak lassú izzásra
gyűjtja, s tartja a helyén a minden-
napi valóságra ébredés erejével egy
József Attila-féle, vagy bárki eseté-
ben.

„Az ember önmaga meghaladá-
sával, önmaga felfedezésével alkot.
Amit pedig alkot, amiből és amivé
alkotja, tehát az agyag, az edény és
a fazekas – mind nem önmaga. Ő a
tanú, a médium; alkalom egy törté-
nésre, amelyet a létrehozott mű
bizonyít” – mondja egyik elemzésé-
ben R. G. Laing. A két sejt találko-
zásából kiinduló emberré válási
folyamat, amely mindenképpen
sikeres. Vagy mint egy bármilyen
földi lény létezéséé, vagy mint egy
lehetséges mértékben emberré váló
lény létezéséé. A „tűz” talán ez
utóbbiért, a közvetítő szerepért te-
remtette. A világ az előbbire hasz-
nálja. Mindkettő szolgálat – valami
nálam mérhetetlenül nagyobb szol-
gálata. Mégis...

„Tűzet hozni jöttem a világba;
mi mást akarhatnék mint, hogy ég-
jen...”

Farkas István